

Perler i Grønland

Af Ole G. Jensen, fhv. museumsleder

Fra bogen Glimt af Grønlands kultur, Milik Publishing, 2007

De fleste forbinder nok perlearbejder i Grønland med den smukke store perlekrave der er så karakteristisk for den grønlandske kvinde-nationaldragt. Smuk, farvestrålende og meget tung udgør den en væsentlig del af dragten.

Brugen af perler i det arktiske område strækker sig over flere tusinde år, men den store perlekrave er af forholdsvis nyere dato, nemlig fra begyndelsen af 1900-tallet.

Perler har man i årtusinder anvendt i de eskimoiske kulturer. Tidligere brugte man mange forskellige materialer til perlefremstilling, sten, ben og tænder fra forskellige dyr samt små ryghvirvler fra fisk. De tidlige perler har formentlig været anvendt som amuletter, man har i hvert fald i Østgrønland ment at onde ånder kunne slippe væk gennem det lille hul i perlen. Perlerne havde mange forskellige former, runde, ovale eller udskåret som fangstdyr.

I en lille husruin på Jameson land i Nordøstgrønland fandt arkæologerne ved en udgravning i 1980'erne ikke mindre end 632 perler, det største samlede perlefund i Grønland. Disse perler stammer fra omkring år 1800, og den lille familie der boede her må have været perleeksperter og har fremstillet

Perlekraver fra Vestgrønland. (Foto Ole G. Jensen).

perler både til eget brug, men også til byttemandel med andre. Perlerne er hovedsagelig dyrefigurer, mest sæler, men også fugle og bjørne indgår i samlingen, de øvrige perler er forskellige dråbeformede perler og tandperler, hvilket vil sige små polerede tænder fra sæler, ræve og andre dyr. Perlerne har formentlig både været anvendt som perlekæder, hårpynt eller påsyet dragten som pynt eller som amuletter.

Festdragt fra Østgrønland. (Foto Ole G. Jensen).

Glasperlernes indtog i Grønland hænger sammen med de hollandske hvalfangeres togter i grønlandske farvande og går tilbage til 1600-tallet. De første glasperler var ret store og blev syet på dragten i korte kæder som pynt.

I slutningen af 1700-tallet kommer de små glasperler, som vi kender dem i dag, til Grønland og blev her straks en stor succes, som overalt i Verden hvor de er blevet introducerede. Glasperler og synåle stod højt på grønlandernes ønskeliste. I begyndelsen blev perlerne anvendt sparsomt på nationaldragten, men i takt med perlernes tilgængelighed og grønlandernes dygtighed i at anvende dem, voksede perlekraverne, og afspejlede vel også den enkeltes økonomiske formåen og var dermed en form for statussymbol. Perlekraver kan veje op mod 1,5 kg.

I Østgrønland, hvor man traditionelt havde anvendt ryghvirvler fra den lille fisk ammasset som perler, de er små ca. 1 mm, og var enten helt lyse eller farvet med blod eller med sod fra fedtstenslampen, satte man særlig pris på de små glasperler.

Som udsmykning på den østgrønlandske nationaldragt er anvendelse af perler noget mere behersket end i Vestgrønland og hvor man i Vestgrønland anvender alle farver, bruger man i Østgrønland fortrinsvis hvide, blå og røde perler.

Brugen af benperler var vidt udbredt i Østgrønland og hvis man kaster et blik på de mange genstande som Gustav Holm samlede ved sin ankomst til Østgrønland i 1883-84 ser man benperlernes mange anvendelsesmuligheder som øresmykker, på øjenskygger, kastetræ og på kajakdelene, armbånd, halskæder og amulettremme. Anvendelsesmulighederne var og er talrige.

Overalt i Grønland fremstilles stadig mange smykker og dekorationsgenstande i ben-, tand- og glasperler baseret på de traditionelle oplæg.